

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за српски језик са јужнословенским језицима

Доц. др Валентина Илић

ПСИХОДИДАКТИЧКИ ПРИСТУП ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИМ КАТЕГОРИЈАМА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Предмет овог предавања, чија тема припада области образовне лингвистике, јесте настава лексикологије српског језика у основној и средњој школи, при чему се под лексикологијом узима лексикологија у ужем смислу, односно лексичкосемантичке категорије: полисемија, синегдоха, метонимија, метафора, хомонимија, антонимија, синонимија, хипонимија и паронимија. У њему ће бити представљени сегменти ширег истраживања рађеног за потребе одбрањене докторске дисертације „Теорија и пракса наставе лексикологије српског језика (у основној и средњој школи)” јуна 2022. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Приказаћемо неке од главних циљева овог рада, који су усмерени на истраживање **(а)** значаја лексикологије у образовном процесу, те **(б)** налаза психолингвистичких истраживања о усвајању, разумевању и брзини обраде значења речи и њихових односа, на основу којих се долази до теоријски и емпиријски утемљених импликација за наставну теорију и праксу. Налази онтогенетских и микрогенетских психолингвистичких истраживања јасно указују на сукцесивност и/или симултаност развоја когнитивних структура које омогућавају разумевање логичких односа на којима су засноване лексичкосемантичке категорије. Отуда се долази до импликација за наставну праксу које осветљавају адекватан, психодидактички утемељен, распоред лексиколошких концепата током образовног процеса. Водећи се тиме, посебни циљеви усмерени су и на **(в)** испитивање статуса лексичкосемантичких категорија у наставнопрограмским садржајима и школским уџбеницима, чијим психолингвистички заснованим корекцијама бисмо могли унапредити ефикасност наставе језика на овом пољу. Уз то, истражени су и **(г)** досегнути исходи савремене наставе лексикологије у основној и средњој школи на основу теренског истраживања спроведеног у пет градова Републике Србије. Резултати тог истраживања рефлектују идентификоване слабости у програмским и уџбеничким садржајима, а разлике у постигнућима испитаника установљене су на узрасној, географској и образовно-профилној равни.

Овим истраживањем образовна лексикологија је теоријски утемељена на психодидактичком приступу, што омогућава унапређење статуса ове научне дисциплине у лингводидактичкој литератури, као и у нашем образовном систему, отварајући врата бројним апликативним садржајима који ће бити више од пуке претпоставке добре праксе.